
'FIRAT'IN BATISINDA PATRON RUSYA'

11.10.2017

Sputnik, 11 Ekim 2017

Metin Gürcan'a göre İdlibde esas belirleyici güç Fırat batısında hava sahasının, genel anlamda da sahanın hakimi olan Rusya. Türkiye'nin İdlib'e girmesinin Astana süreci nedeniyle sürpriz olmadığını söyleyen Gürcan, Rusya'nın sahada yaptığı işlere göre Türkiye'ye istediğini verebileceğini belirtti.

Astana süreciyle birlikte Suriye'de dördüncü çatışmasızlık bölgesinin İdlib'de kurulması yönündeki anlaşmadan sonra TSK 8 Ekim itibarıyla bölgede keşif faaliyetine başladı. Türkiye, başından beri İdlib'de Rusya ve İran'la ortaklığının karşılığında YPG kontrolündeki Afrin'e müdahale fırsatı kolluyor. TSK'nin İdlib'e girip, o bölgede durmasıyla Afrin üzerindeki baskı artacak.

İdlib'deki sürecin nasıl işleyebileceğini, bölgedeki güçlerin stratejilerini ve bölgedeki çatışma olasılıklarını güvenlik analisti Metin Gürcan'la konuştuk.

'BU HAREKÂT SÜRPRİZ DEĞİL, ASTANA SÜRECİNİN SONUCU'

Metin Gürcan'a göre İdlib'e yönelik operasyon sahayı izleyen uzmanlar açısından beklenen bir harekâttı. Türkiye'nin bu operasyonunun Fırat Kalkanı'ndaki gibi tek taraflı bir hareket olmadığı söyleyen, bu sürecin Esad rejiminin' de onayının alınıp işletildiğini söyleyen Gürcan, sadece Türkiye'nin hareketına odaklanılmaması gerektiğini söyleyip operasyonun ilk aşamalarına dair şu tespitlerde bulundu:

TSK: 8 Ekim itibarıyla İdlib'de keşif faaliyetleri başladı

"İdlib operasyonunda ilk aşama için operasyonel unsurlar, gözlem gücünde bulunacak komando unsurları ve birlik koruması yapacak, askeriyede 'force protection' denilen, zırhlı unsurlar henüz girmedi. Fakat İdlib içinde ve civarında özel kuvvetlere mensup keşif ekiplerinin girdiğini ve aynı zamanda belirlenmiş ve küçük küçük kurulacak olan gözlem iş bölgeleri için bu bölgelerinin hafriyatı ve inşaatı maksadıyla askeri levazım veya sivil kepçe, kuvatör, kamyon gibi hafriyat iş

makinalarının içeri girdiğini ve çalıştığını biliyoruz. Öbür yandan İdlib'in kuzeyi ve Afrin'in güneyindeki hattı kontrol etmek maksadıyla bir 'Müzakere Grubu'nun o bölgedeki bulunan silahlı gruplarla çatışmadan çekilmelerini için müzakere yapmak amacıyla bölgeye girdiklerini biliyoruz. Bu noktada şu iki olayı açıklamak gerekiyor; ilki bu sürpriz bir harekât değil, bu Astana sürecinin bir sonucudur. İkinci olaysa Fırat kalkanıyla bunu kıyaslamamak lazım. Bu Fırat Kalkanı gibi Türkiye'nin tek taraflı işlettiği ve bir inisiyatif değil. Türkiye birilerine ve bir şeylere rağmen burada harekât icra etmiyor. Tam tersine Rusya, İran'la olgunlaştırdığı ve Esad Rejiminin' de onayının alındığı bir sürecin önemli sonucudur bu. Türkiye'nin kuzeyden askeri hareketlilik başlattığı gibi İdlib'in güneyinde de Rusya'nın askeri hareketliliği var. Rusya'nın İdlib'i bombaladığını biliyoruz ve İran'ın desteklediği Şii milislerinin burda etkinliği var.

SADECE AFRİN OKUMASI RENK KÖRLÜĞÜ YARATIR'

Gürcan, meselenin sadece Afrin üzerinden okunmaması gerektiğinin de altını çizerek, "Burada iki önemli noktayı anlamak gerekiyor Türkiye'nin askeri hareketliliğine ve Afrin'e odaklanılırsa analizler miyopik kalır. İkincisi olayı sadece Afrin üzerinden okumaya kalkarsak bu bizim büyük resmi görmemizde bir stratejik renk körlüğüne yakalanmamıza sebebiyet verir" ikazı yaptı.

RUSYA HALEP DENEYİMİYLE HTŞ'YE FARKLI YAKLAŞIYOR'

Fırat'ın batısında hava sahasında ve genel olarak sahada hâkimin Rusya olduğunu belirten Gürcan, İdlib'in Rusya'nın büyük bir askeri üssü bulunan Lazkiye'yi baskılayan bir konumda bulunduğunu anımsattı. Buraya operasyonda İdlib'dekilerin tavrının önemli olduğunu vurgulayan Gurcan, Ankara'nın bu noktada inisiyatif aldığını, bunun karşılığında Afrin'e yönelik hesapları olduğunu şu sözlerle ifade etti:

Erdoğan'dan İdlib açıklaması: Yeni bir Kobani yaşamak istemiyoruz

"Burada önemli olan şu ki; her ne kadar İdlib çevresindeki çatışmasızlık bölgelerinin işletilmesi Türkiye'ye biçilen rol olsa da, Rusya Halep savaşından önemli bir gerçeği öğrendi. Halep'te Rusya 'siege warfare' dediğimiz bir kuşatma harbi stratejisi takip etti yani tamamen bir kuşatmaya alma ve giriş çıkışları tamamen engelleme üzerine kurulu bir askeri strateji uyguladı. Bunun da çok pahalıya mal olduğunu özellikle sivil kayıpları arttırdığını gördü. Bölgede dair şu tespiti net bir şekilde koymak gerekiyor; Fırat batısında hava sahası hâkimiyeti ve sahadaki genel hâkimiyet açısından patron Rusya. Yani bütün bu olayların Rusya'nın patronluğunda ve gözetiminde gerçekleştiğini söyleyebiliriz, Türkiye'nin askeri hareketliliği de dâhil. Patron Rusya gerçekliğini bir kenara koyup buradan analize devam edersek Rusya şunu yapmak istiyor; İdlib civarında birikmiş olan HTŞ (Heyet Tahrir el-Şam) dediğimiz El Kaideye yakın, daha radikal unsurlar da içinde olan bir silahlı Sünni muhalif grup var. Bu grup gerçekten çok tecrübeli savaşçılardan oluşuyor ve saha tecrübeleri çok büyük. Bulundukları bölgeyi askeri gerginlik artar ve çatışma çıkarsa sağlam bir şekilde savunacak gibi gözüküyorlar. Elleri bulunan malzemeler-silahlar açısından da buna yeterli gözüküyor. Bu gruplar içinde ılımlılarla teröristlerin ayrılması gerekiyor."

RUSYA'NIN ÜSSÜNE YÖNELEN TEHDİDİ KALDIRMA İHTİYACI VAR'

Gürcan, bölgede sivillerle içiçe yaşamakta olan radikal militanlar arasına ayırım gözetmeye çalıştığını belirterek şu değerlendirmede bulundu:

Suriye'de Rusya'ya ait Su-24 savaş uçağı düştü

"Rusya'nın söylediği şey çok basit; Şayet ılımlıysan kendi canını ve ailenin canını davandan daha çok önemsiyorsan önünüzde iki seçenek var bunlardan birincisi eğer İdlib ve civarındaysan silahlarını teslim edip ve kendini askerlikten arındırıp sivile dönüşeceksin bu sayede orda kalmana izin verebilirim. İkinci seçenek ise eğer silahlarını teslim etmiyorsan o zaman İdlib'te bulunmana izin veremem o yüzden başka yere gideceksin. Rusya burada aileleriyle beraber 100-110bin kişilik bir nüfus oluşturan 40binlik silahlı muhalife tercih sunuyor. Bunlar İdlib'te sivillerle beraber yaşıyorlar ve sosyal hayata da entegre olmuş durumdalar. Rusya bunu tercihleri sunup ne istiyor? Rusya'nın isteği çok belli; Rusya'nın Lazkiye'de büyük askeri üssü var ve nispeten Suriye'nin diğer yerlerine göre çatışmadan çok etkilenmemiş durumda. İdlib Lazkiye'yi domine eden bir konumda bulunduğu için ileriki aylarda ve yıllarda İdlib'in tekrar cihatçı merkezi olmasını ve İdlib'ten gelen saldırılara hedef olmayı istemediği için Rusya'nın İdlib'e ihtiyacı var fakat içindekilere ihtiyacı yok. O nedenle de içindekileri oradan sürmesi lazım veya kalacaklarsa da silahsızlandırması lazım."

İYİ VE KÖTÜ ÇOCUKLARI AYIRMAK, AFRİN'İ ALMAK'

Metin Gürcan bu koşullarda Rusya'nın bir ikilem içinde olduğunu da anlatırken, Türkiye'nin oynamayı önerdiği role de şu ifadelerle dikkat çekti:

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın'dan Afrin açıklaması: Operasyon için hazırlıklar tamam

"Ankara'da diyor ki; ben sana bu konuda yardımcı olabilirim, bölgede geçmişten gelen ilişkiler ve Sunni gruplar üzerindeki etkimden dolayı bu ılımlıların yani 'iyi çocukların' radikallerden yani teröristlerden 'kötü çocuklardan' ayırmada sana arabulucu rolü oynayabilirim diyor. Fakat bu rol karşılığında bana Afrin'i ver diyor. Ankara'nın niçin bunu söylediği biliyoruz. Bir PKK ve Kürt Koridorunu [] Irak'ta Kandil'den başlayan müteakiben Sincar bölgesi Irakla- Suriye arasında köprü bölge, Fırat doğusunda Amerika'yla derin ilişki geliştirmiş olan Cizire ve Kobane kantonundaki ve şu anda Rakka'yı hemen hemen bitirmiş olan ve Deyr el Zor a yürüyen YPG güçleri, Fırat'ın batısında ise Afrin hatta bir üst senaryoda Hatay'dan da biraz veya Lazkiye'ye doğru da sarkarak Doğu Akdeniz e açılan- Ankara çok ciddi, yaşamsal düzeyde tehdit olarak algılıyor ve korkuyor. İşte bunun içinde Ankara, Rusya'dan İdlib'teki yardımına karşılık Afrin'in özellikle güneyini ve güney doğusunu çevrelemeyi, izole etmeyi istiyor. (Bu Afrin'in %25 toprak kaybına uğraması demektir). Bu bölge Rusya'nın da işine gelebilir çünkü Rusya'nın stratejisinde bahsettiğimiz silahlarını bırakmak istemeyen, silahlı muhalif gruplar ve ailelerinin tahliyesi gerekirse, bunlar nereye gidebilir? En önemli alternatif kuzeydeki Fırat Kalkanı cebi, bu cebin de bu yeni nüfusu alabilmesi için genişlemesi lazım. Bu cep ancak Batıya doğru yani Afrin'e doğru genişleyebilir."

'ALINAN YERLER ESAD'A TESLİM EDİLECEK'

Tüm bu süreçlerin sonunda Suriye'nin kuzeyindeki toprakların gelecekte ne olacağına gelince *
Gürcan, Türkiye'nin Astana'yla Esad'ı kısmen olsa da tanıdığını anımsatarak şu görüşleri dile getirdi:

'Rusya, Türkiye ve İran, Afrin hakkında görüşmeler yürütüyor'

"Ankara'nın çıkmazı gireceği ve alacağı bu toprakların gelecekte ne olacağıyla alakalıdır. Ankara'ya baktığımızda Esad konusunda yumuşayan söylem, özellikle Astana'daki süreçte sonuç mutabakatının metnine imza atılması ve o metindeki en önemli vurgunun Suriye'nin toprak bütünlüğü ve bir dereceye kadar Şam'ın tanınmasıydı. Tekrarlamakta fayda var Türkiye bunu da imzaladı. Yani günün sonunda bütün bu Suriye'nin kuzeyindeki topraklar Şam'a, Esad güçlerine kaçınılmaz olarak teslim edilecek. Fakat şu an geçiş sürecinden bahsettiğimiz için bu geçiş süreci içinde çatışmasızlık durumu lazım ve çatışmasızlığın sürekli korunması lazım. Bunun için belirli güç bölgelerine ihtiyacı var. Ama en sonunda eğer siz Suriye'nin toprak bütünlüğüne saygı duyan bir aktörseniz illaki buralardan çekilmek zorundasınız. "

'RUSYA'NIN ABD-YPG İLİŞKİSİNE KARŞI AFRİN KOZU'

Rusya'nın sahanın belirleyicisi olarak Afrin'e yönelik Türkiye müdahalesini onaylamasının iki göstergesi olacağını bunların Afrin'de bulunan Rus birliklerinin çekilmesiyle, hava sahasının Türkiye'ye açılması olduğunu aktaran Gürcan, Afrin'e yönelik Türkiye'nin müdahale olasılığıyla Rusya'nın YPG-ABD ilişkilerini domine etmeye çalıştığını belirtti:

Moskova'yı ziyaret eden YPG heyeti, Rus yetkililerle Suriye'de siyasi çözümü istişare etti

"Fırat batısında Amerika'nın çok etkisi bulunmuyor. Tekrarlamakta fayda var Fırat batısında patron Rusya. Rusya'nın şöyle bir politika takip ettiğini düşünüyorum; Rusya aynı zamanda PYD'yle siyasi anlamda ve YPG'yle sahada da işbirliği içerisinde. Yani Rusya şunu da yapıyor Ankara'yı da kullanarak Fırat'ın doğusunda Amerika'yla büyük ilişkiler geliştirmiş YPG güçlerine tabiri caizse şu mesajı gönderiyor; bakın Amerika'yla ilişkilerinizde dikkatli olun çok derinlikli ilişkiler geliştirmeyin Fırat'ın doğusunda, Fırat'ın batısında Afrin var ve buraya girmek isteyen bir Ankara var. Ankara'yı her an üstünüze salabilirim tarzında Rusya'nın bir Afrin'i rehin tutma ve Afrin kozu üzerinden YPG'nin ABD ile ilişkilerini derinleştirmesini engelleme gibi bir stratejisi var. Bu politikayı Rusya'nın aktif olarak uyguladığını düşünüyorum. [] Rusya'nın Afrin içerisinde askeri varlığı var. Askeri varlığını Rusya çekecek mi çekmeyecek mi? Küçük bir kuvvet olsa da bu askeri birliğini çektiği an Afrin'e yönelik bir operasyon ihtimali yükselmiş demektir. İkinci önemli husus Rusya'nın Türkiye'ye Fırat'ın batısında hava sahasını açmasıdır. Şu anda Suriye hava sahası Türkiye savaş uçaklarına kapalı durumdadır. Afrin'e yönelik kapsamlı bir operasyonda obüsler olsa bile hava sahası hâkimiyeti olmadan büyük çaplı bir operasyona yönelemeyiz. Fırat Kalkanı harekâtında öğrendiğimiz önemli acı gerçeklerden birisi budur. Rusya geçici de olsa hava sahasını Türkiye'ye açarsa o zaman Afrin'i Türkiye'ye ciddi ciddi vermeyi düşünüyor olabilir. Rusya Ankara'nın hareketlerine bakıp bunu kararlaştıracak. Ankara gerçekten Rusya'nın işine yarıyor mu, ciddi arabulucu rolü üstlenip bu sahada bir sonuç doğuruyor mu? Eğer işe yaradığına kanaat getirirse Afrin'in güneyini ve güney doğusunu Türkiye tarafından desteklenen ÖSO'ya devretme gibi bir hamleye girebilir. Fakat Rusya bunu yaparken mutlaka Afrin'deki YPG güçleriyle görüşür ve hemen sonrasında Suriye ordusuna bölgenin daha ileriki aşamada devriyle alakalı ayarlamalar içine girer."

'AFRİN'İN KONTROLDEN ÇIKMASINI ENGELLEMEK'

Hal böyleyken, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kobane'de yaşananların bir kez daha tekrarlanmayacağı' yolundaki sözlerini ise Gürcan, şöyle yorumladı:

'Kürt ve Suriye mutfağı': Putin ve Erdoğan'ın yemekli buluşmasının merak edilen gündemleri

"Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 'Biz yeni bir Kobane yaşamak istiyoruz' diyerek anlatmak istediği şeydu: Kantonun otonomlaşması, giderek kontrolden çıkmasını ve Ankara'nın söylemine göre bir tür terör oluşumuna evrildiğini gördük. Kobani'nin Türkiye'nin kontrolünden çıkması ve bir küresel aktör olan Amerika'nın hegemonyası altına girmesi olarak özetleyebiliriz. Belki de Cumhurbaşkanının Kobani'ye izin vermeyeceğiz söyleminde Afrin'inde Türkiye'nin kontrolünden çıkıp uluslararası bir aktörün nüfuzu altına girmesine izin vermeyeceğiz olarak okumak mümkün."

'MÜZAKERELERİN GİDİŞATI ÇATIŞMALARI ARTTIRABİLİR'

İdlib'teki süreci etkileyecek en önemli göstergelerden birisinin farklı gruplardan oluşan şemsiye bir örgüt olan HTŞ'nin direnip direnmeyeceği olacağını değerlendiren Gürcan, grupların çoğunun müzakereden yana olduğu, bu aşamada büyük çaplı çatışmalar beklemediğini belirtti:

"Türkiye'nin bu operasyonda Rusya ve İran'la beraber Fırat'ın batısında çatışmanın sürmemesi için yaptığı sahadaki bu duruşunu doğru ve ahlaklı buluyorum. Ama bu sahadaki duruşta yöntem nasıl olacak bunla alakalı çok dikkatli hareket etmek lazım. Fırat batısında bütün parametreleri oyunları etkileyecek faktör bu 20 farklı silahlı gruptan oluşan bir şemsiye kurum görünümdeki El Kaide yanlısı HTŞ'nin direnip direnmeyeceği. Eğer silahlı çatışmaya girerse farklı resim ortaya çıkar, silah bırakmaya veya İdlip'i terk etmeye ikna olursa farklı bir resim ortaya çıkar. Bunu da aslında Ankara'nın müzakere gücü etkileyecek. Açık kaynaklardan görebildiğim, analiz edebildiğim kadarıyla bu silahlı grupların sayısal olarak %70'e yakın bölümü silah bırakma veya masaya oturma konusunda hevesli gözüküyor. İdlip merkezini kontrol eden bazı gruplarsa yaptıkları açıklamalarda Türk ordusunun kendileri için Rusya veya İran ordusundan farkı olmadığını son nefeslerine kadar direnişine devam edeceklerini söylediler. Burada bu kafa karışıklığının giderilmesi gerekiyor. Bu gruplar monolitik gruplar değiller. Bunlar toptan bir direnişi mi tercih edecekler yoksa müzakereler yoluyla anlaşmaya mı gidecekler? Ben şu aşamada büyük çaplı bir çatışma beklemiyorum. Oradaki gruplarda bu çatışma beklememe düşüncesine göre hareket ediyorlar. Müzakerelerin gidişatına göre bu çatışmalar artabilir veya şu anki statik durumunda devam edebilir. Fakat ben şu an büyük bir çatışma beklemiyorum."

'TEMEL KRİTER ÇATIŞMA DEĞİL ÇATIŞMAMADIR'

Bölgede inisiyatifin sahadaki dinamiklere bırakılırsa çatışmanın kaçınılmaz olduğunu, Rusya'nın tavrının önemli olduğu belirten Gürcan bu meseleler hakkında önemli kararların diğer ülkelerin karar alıcılarının insafına bırakılmasının eleştirilmesi gerektiğini söyledi:

'Türkiye'den Rusya'ya İdlip ricası' iddiası: Şam ile görüşmelerimizde aracı olun

"Bütün gerilimlere rağmen sahadaki Kürt güçleriyle bir çatışma beklemiyorum. Fırat batısındaki bütün süreçler Rusya'nın patronluğunda gidiyor diye belirtmiştik. Rusya'nın izin vermediği hiçbir tesadüfi çatışma yaşanmaz. Rusya'nın çıkarları çatışmanın büyümesinden yanaysa ona göre tavır alabilir. Mesela Afrin çok sıcak, her an taraflar birbirine girebilir. Eğer sahadaki dinamiklere işi bırakırsanız çatışma kaçınılmaz olur. Rusya'nın çatışmayı yatıştırıcı bir konumu mu olacak yoksa çatışmayı alevlendirici bir konumu mu olacak? Rusya kendi çıkarlarına göre bunu belirleyecek. Rusya müdahale etmezse çatışma gerçekten büyüyebilir. Ama Rusya bunu istemezse çatışmanın olmamasını eğer çatışma çıkarsa da çok küçük kalmasını sağlayabiliriz. Buradaki temel kriter Rusya'nın tercihidir. Bence eleştirilmesi gereken yer tam olarak burasıdır. Bu kadar kritik hassas meselelerin diğer ülkelerin karar alıcılarının insafına bu bırakmak ne kadar doğru geliyor? İçeriye giren askerlerimizin oradaki cihatçı güçlerle ve ya YPG'yle bir çatışmaya girmesini istemiyoruz. Zaten Astana sürecinin en önemli maddelerinden vurgularından birisi 'Barış Gözlem Gücü' diye tarif ediliyor. 'Barış Gözlem Gücü'nün de başarı kriteri çatışmaya girmeden müzakereler yoluyla çatışmasızlığın sağlanması burada en temel kriter içeri giren Türk askerlerinin çatışması değil çatışmamasıdır. Burada YPG güçleriyle de çatışma Astana ruhuna aykırı bir olay olur. O sebeple küçük sürtüşmeler yaşansa da büyük bir çatışma tüm bu şartlar altında çok zor gözüküyor."

Kaynak/Source: